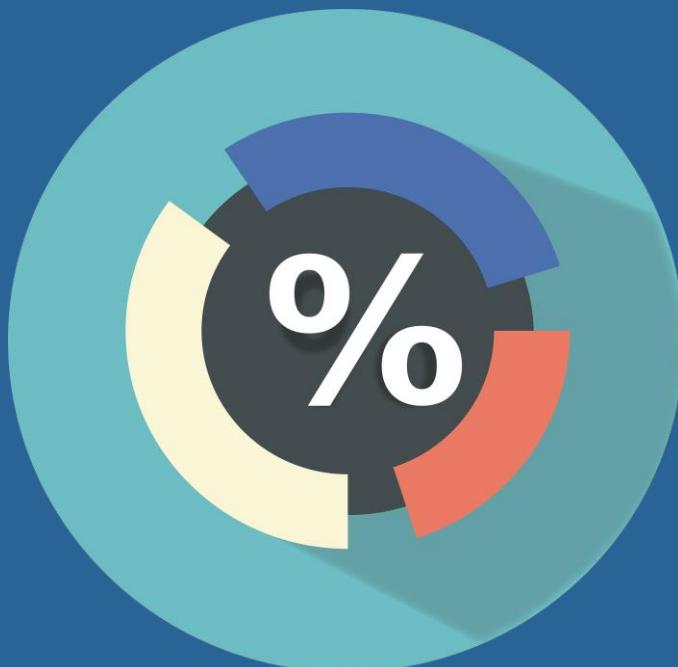

BOSNA I HERCEGOVINA

REVIZIJA UČINKA

PRAĆENJE REALIZACIJE PREPORUKA REVIZIJE UČINKA

„UPRAVLJANJE GRANTOVIMA U
INSTITUCIJAMA BOSNE I HERCEGOVINE“

URED ZA REVIZIJU INSTITUCIJA BIH
КАНЦЕЛАРИЈА ЗА РЕВИЗИЈУ ИНСТИТУЦИЈА БИХ
AUDIT OFFICE OF THE INSTITUTIONS OF BOSNIA AND HERZEGOVINA

www.revizija.gov.ba

URED ZA REVIZIJU INSTITUCIJA BIH
КАНЦЕЛАРИЈА ЗА РЕВИЗИЈУ ИНСТИТУЦИЈА БИХ
AUDIT OFFICE OF THE INSTITUTIONS OF BOSNIA AND HERZEGOVINA

www.revizija.gov.ba

**PRAĆENJE REALIZACIJE PREPORUKA REVIZIJE UČINKA
„UPRAVLJANJE GRANTOVIMA U INSTITUCIJAMA BOSNE I
HERCEGOVINE“**

Broj: 07-16-1-666/21

Sarajevo, juni 2021. godine

Praćenje realizacije preporuka revizije učinka

Ured za reviziju institucija Bosne i Hercegovine (Ured za reviziju) proveo je praćenje aktivnosti institucija Bosne i Hercegovine (BiH) na realizaciji preporuka revizije učinka za izvještaj revizije učinka „Upravljanje grantovima u institucijama Bosne i Hercegovine“ koji je objavljen u novembru 2016. godine.

Praćenje je provedeno u skladu sa INTOSAI okvirom profesionalnih objava (IFPP), Principima revizije učinka, Vodičem za reviziju učinka i Vodičem za osiguranje kvaliteta u reviziji učinka vrhovnih revisionih institucija u BiH.

Osnovni cilj ovog izvještaja je da se mjerodavnim institucijama i javnosti prezentuju aktivnosti odgovornih institucija na realizaciji preporuka revizije učinka koje su date s ciljem da se unaprijede područja koja su bila predmetom revizije i sačuvaju budžetska sredstva. Rezultati praćenja ukazuju na to da je uočen blagi napredak u stanju ove oblasti u odnosu na period kada je rađena revizija. Iako za 9% preporuka nisu preduzimane nikakve aktivnosti, za 55% preporuka su preduzete početne aktivnosti, dok je 36% preporuka djelimično realizovano.

Institucije su unaprijedile sistem praćenja i kontrole namjenskog utroška sredstava. Postignut je napredak u odnosu na 2016. godinu u planiranju ciljeva i aktivnosti za dodjelu grantova. Međutim, iako je planiranje unaprijeđeno, i dalje kod nekih institucija planski dokumenti nemaju opisane pokazatelje rezultata, te jedinice mjere i ciljne vrijednosti koje su jasne i mjerljive. Stanje je nepromijenjeno kod procedura dodjele grantova. Postupci dodjele se i dalje razlikuju i u segmentu koji se odnosi na uređenost procedura kreiranjem obrazaca za prijavu, prava aplikantata u toku i nakon postupka dodjele, način evaluacije prijava i sl. Dodjela grant sredstava iz tekuće rezerve i dalje se odvija bez prethodno javno objavljenog poziva kojim bi se jasno definisali kriteriji, rokovi i uslovi za dodjelu ovih sredstava.

Izvještaj je, u skladu sa članom 16. i članom 17. Zakona o reviziji, dostavljen Parlamentarnoj skupštini BiH, Predsjedništvu BiH i Vijeću ministara BiH.

GENERALNI REVIZOR

Hrvoje Tvrtković, v.r.

ZAMJENIK
GENERALNOG REVIZORA

Jasmin Pilica, v.r.

ZAMJENIK
GENERALNOG REVIZORA

Ranko Krsman, v.r.

Sadržaj

Korištene skraćenice	4
Izvršni rezime	5
1. UVOD.....	6
1.1. Cilj i svrha praćenja	6
1.2. Predmet i obim praćenja.....	6
1.3. Izvori i metode praćenja.....	7
1.3.1. Osnovni podaci o izvještaju koji je predmet praćenja	8
2. POSTUPANJE NADLEŽNIH INSTITUCIJA PO IZVJEŠTAJU	9
2.1. Parlamentarna skupština	9
2.2. Vijeće ministara.....	10
3. PREDUZETE AKTIVNOSTI INSTITUCIJA NA REALIZACIJI PREPORUKA PO IZVJEŠTAJU	11
3.1. Ocjena realizacije preporuka – aktivnosti institucija na realizaciji preporuka ..	11
3.2. Trenutno stanje u revidiranoj oblasti.....	18
PRILOZI.....	19
Prilog 1.....	19

Korištene skraćenice

Skraćenice	Puni naziv
Ured za reviziju	Ured za reviziju institucija Bosne i Hercegovine
Vijeće ministara	Vijeće ministara Bosne i Hercegovine
Parlamentarna skupština	Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine
Dom naroda	Dom naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine
Predstavnički dom	Predstavnički dom Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine
Predsjedništvo	Predsjedništvo Bosne i Hercegovine
Ministarstvo finansija i trezora	Ministarstvo finansija i trezora Bosne i Hercegovine
Ministarstvo pravde	Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine
Ministarstvo civilnih poslova	Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine
Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice	Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine
BiH	Bosna i Hercegovina
Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa	Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine
Institut za nestale osobe	Institut za nestale osobe Bosne i Hercegovine
Visoko sudsko i tužilačko vijeće	Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine
RESPA	Regionalna škola za javnu upravu

Izvršni rezime

Ured za reviziju je proveo praćenje realizacije preporuka iz izvještaja revizije učinka: „Upravljanje grantovima u institucijama Bosne i Hercegovine“¹ s ciljem procjene njihove implementacije i stanja u revidiranim područjima. Predmetni izvještaj je objavljen u decembru 2016. godine.

Tabela u nastavku daje pregled realizacije preporuka ove revizije učinka.

Tabela 1: Pregled realizacije preporuka revizije učinka „Upravljanje grantovima u institucijama Bosne i Hercegovine“

Stepen realizacije	Broj preporuka	Procenat realizacije preporuka
Realizovano	0	0%
Djelimično	4	36%
Početne aktivnosti	6	55%
Nisu preduzete aktivnosti	1	9%
Ukupno	11	100%

Izvor: Ured za reviziju

Kao što je to i vidljivo iz prethodne tabele, kod većine datih preporuka, njih 55%, preduzete su početne aktivnosti što znači da su institucije planirale ili stvaraju preduslove za realizaciju aktivnosti koje vode realizaciji preporuke. U toku je realizacija 36% datih preporuka, odnosno izvjesna je realizacija aktivnosti koje vode realizaciji preporuke. Preduzetih aktivnosti nije bilo za 9% datih preporuka, dok nijedna preporuka iz predmetnog izvještaja nije u potpunosti realizovana.

Institucije su unaprijedile sistem praćenja i kontrole namjenskog utroška sredstava granta. Međutim, potrebno je dodatno unaprijediti procedure analize i monitoringa dostavljenih izvještaja o realizaciji sredstava određenih grantova. Iako je uočen napredak u odnosu na 2016. godinu u planiranju ciljeva i aktivnosti za dodjelu grantova, i dalje su utvrđeni nedostaci kod pokazatelja rezultata. Stanje ostaje nepromijenjeno u postupcima dodjele grantova. Postupci se i dalje razlikuju po vrsti sa aspekta transparentnosti, od dodjele putem javnog poziva do dodjele samo na osnovu podnesenog zahtjeva. I dalje je prisutna retroaktivna dodjela sredstava. Dodjela grant sredstava iz tekuće rezerve je i dalje bez prethodno javno objavljenog poziva. Iako su preduzimane određene aktivnosti na unapređenju, još uvijek ima prostora za sistemsko uređenje procesa dodjele grant sredstava, a tome će sigurno doprinijeti rad na realizaciji datih preporuka koje još uvijek nisu realizovane.

¹ Revizija je izvršena sa ciljem da se analizira način na koji institucije BiH upravljaju grantovima, ukaže na slabosti u upravljanju i daju preporuke čijom implementacijom bi se ovaj proces unaprijedio.

1. UVOD

U uvodnom dijelu ovog izvještaja obrazložen je opći cilj i svrha praćenja realizacije preporuka revizije učinka, predmet, obim, izvor i metode praćenja, te osnovne informacije o izvještaju koji se prati.

1.1. Cilj i svrha praćenja

Zadatak revizije učinka je izvještavanje o efikasnosti, efektivnosti i ekonomičnosti programa ili aktivnosti, a pravovremena realizacija preporuka i unapređenje rada je zadatak revidiranih institucija.

Praćenje realizacije preporuka iz izvještaja o provedenim revizijama učinka predstavlja finalnu fazu revizije učinka koja slijedi nakon ciklusa planiranja i izvršenja revizija učinka. Praćenje je neophodan element u reviziji učinka jer potiče na odgovornost institucija kojima su upućene preporuke i osigurava povratne informacije o efektima provedenih revizija.²

Praćenje izvještaja revizije učinka i analiza aktivnosti nadležnih institucija nakon objave izvještaja predviđeno je i dokumentima Ureda za reviziju: Principi revizije učinka, Vodič za reviziju učinka i Vodič za osiguranje kvaliteta u reviziji učinka.³

Preporuke date u izvještajima revizije učinka se trebaju pratiti kako bi se ustanovilo koje mјere su nadležne institucije preduzele po datim preporukama, koje preporuke su realizovane i koji efekti su ostvareni. Vrijeme, predmet i obim praćenja realizacije preporuka je odluka vrhovnih revizionih institucija.⁴

Praćenje postupanja institucija BiH po datim preporukama revizije učinka je aktivnost koja je provedena s ciljem osiguravanja efektivnosti revizionih izvještaja, pravovremene i efikasne realizacije preporuka i pružanja povratne informacije za Ured za reviziju, zakonodavnu i izvršnu vlast o realizaciji datih preporuka.

Od uspostave funkcije revizije učinka, zaključno sa 31.12.2020. godine objavljen je ukupno 51 izvještaj revizije učinka, od čega sedam izvještaja o praćenju realizacije preporuka iz objavljenih izvještaja revizija učinka⁵.

Izvještaji o praćenju realizacije preporuka se razmatraju i usvajaju na sjednicama Parlamentarne skupštine.

1.2. Predmet i obim praćenja

Ured za reviziju je nastavio sa aktivnostima praćenja izvještaja revizije učinka. Ovoga puta predmet praćenja je izvještaj revizije učinka: „Upravljanje grantovima u institucijama

² Standard revizije učinka ISSAI 300.

³ Odlukom Koordinacionog odbora broj: 12-50-1-19-2/09 usvojeni su Principi revizije učinka; Odlukom Koordinacionog odbora broj: 06-50-1-4/13 usvojen je Vodič za reviziju učinka; Odlukom Koordinacionog odbora broj: 06-50-1-5/13 usvojen je Vodič za osiguranje kvaliteta u reviziji učinka.

⁴ Smjernica revizije učinka GUID 3920

⁵ Pregled izvještaja koji su do sada bili premetom praćenja dat je u Prilogu broj 1.

Bosne i Hercegovine“ koji je objavljen 30.12.2016. godine. Praćenjem je obuhvaćen period od objave izvještaja do kraja 2020. godine.

Ured za reviziju je analizirao stanje iz područja koja su revidirana i utvrđivao je sljedeće:

- Koje aktivnosti su preduzimale nadležne institucije (Parlamentarna skupština i Vijeće ministara) nakon objavljivanja izvještaja revizije učinka?
- Da li su i u kojoj mjeri institucije preduzimale aktivnosti na realizovanju preporuka revizije učinka i zaključaka nadležnih institucija?
- Imajući u vidu ciljeve revizije, koje su se promjene stanja u revidiranim oblastima desile u odnosu na stanje utvrđeno u objavljenom izvještaju?

Revizija je analizirala preduzete aktivnosti bez utvrđivanja razloga za preduzimanje istih, tj. nije ispitivano da li su iste posljedica datih preporuka revizije ili su posljedica drugih okolnosti.

1.3. Izvori i metode praćenja

S ciljem prikupljanja podataka o realizaciji preporuka i zaključaka nadležnih institucija, svim institucijama BiH⁶ koje su bile obuhvaćene prvočitnom revizijom je dostavljeno cirkularno pismo. U pismu su navedene date preporuke iz izvještaja i zaključci nadležnih institucija. Od institucija je traženo da u pisanoj formi predstave aktivnosti koje su preduzimale, kao i dokaze kojima se to potkrepljuje.

Potrebne informacije su prikupljene i na osnovu analize zapisnika (zaključaka) sa sjednica Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine BiH (Predstavničkog doma), Doma naroda Parlamentarne skupštine BiH (Doma naroda) i Vijeća ministara, analize zakonskih i podzakonskih akata, izvještaja, informacija, medijskih natpisa, objava u Službenom glasniku BiH, izvještaja finansijske revizije i sastanaka sa subjektima revizije.

U izabranom metodološkom pristupu teret dokazivanja preduzetih aktivnosti na osnovu preporuka je na instituciji kojoj su preporuke bile upućene. Na osnovu odgovora institucija na upit Ureda za reviziju o preduzetima aktivnostima na realizaciji preporuka i dostavljenih dokaza, vršena je procjena stepena preduzetih aktivnosti. Za navode institucija o preduzetim aktivnostima, dodatno su traženi dokazi. Smatrali smo da aktivnosti koje nisu spomenute u odgovoru institucije, niti su za njih dostavljeni dokazi, a koje je podrazumijevala data preporuka ili zaključak nadležnih institucija, u konkretnom izvještaju, nisu ni preduzimane.

Utvrđene su četiri moguće kategorije realizacije preporuka:

- Prva – **realizovano** – institucije su okončale aktivnosti navedene u preporuci, odnosno preporučene kontinuirane aktivnosti se redovno provode – stanje u revidiranom području je značajno popravljeno;
- Druga – **djelimično** – u institucijama je u toku realizacija preporuka, odnosno izvesna je realizacija aktivnosti koje vode realizaciji preporuke – postignut je napredak u revidiranom području;

⁶ Ministarstvo civilnih poslova, Ministarstvo finansija i trezora, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice, Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa, Visoko sudsko i tužilačko vijeće, Institut za nestale osobe, Ministarstvo pravde i Vijeće ministara.

- Treća – **početne aktivnosti** – institucije su planirale ili stvaraju preduslove za realizaciju aktivnosti koje vode realizaciji preporuke – nije bilo napretka u revidiranoj oblasti;
- Četvrta – **nisu preduzete aktivnosti** – nisu konstatovane aktivnosti na realizaciji preporuka ili nisu dostavljene informacije o preduzetim aktivnostima – nije bilo napretka u revidiranom području.

Također, u procesu procjene realizacije preporuka, konsultovane su kolege iz revizorskih timova koji su vršili predmetne revizije, kao i kolege iz finansijske revizije, te je za ocjenu stanja prikupljana dokumentacija koja je dodatno poslužila za ocjenu realizacije preporuka. Za procjenu realizacije preporuka iz izvještaja revizije učinka „Upravljanje grantovima u institucijama Bosne i Hercegovine“, na bazi uzorka institucija koje su bile obuhvaćene prvočitnom revizijom, uz dostavu adekvatne dokumentacije kao dokaza, provjeravan je stepen realizacije preporuka datih u izvještaju.

Radi dodatne provjere dokaza, analizirani su planovi rada institucija iz uzorka za 2020. godinu te srednjoročni programi rada institucija 2020-2022. godine. Također je na uzorku analiziran proces dodjele grantova od podnošenja zahtjeva do prijedloga odluka o dodjeli sredstava, što uključuje i evaluaciju komisija. Analizirani su postupci dodjele grant sredstava u 2020. godini, kod institucija koje raspisuju javne pozive⁷. Pored toga, analizirani su budžetski zahtjevi svih institucija iz uzorka za 2021. godinu.

Za procjenu stanja u upravljanju grantovima u institucijama BiH konsultovani su izvještaji finansijske revizije i godišnji izvještaji revizije o izvršenju budžeta od 2017-2020. godine. Neke podatke smo crpili i iz izvještaja o izvršenju budžeta institucija BiH.

1.3.1. Osnovni podaci o izvještaju koji je predmet praćenja

Iзвјештај је достављен revidiranim institucijама, Парламентарној скупштини, Вijeћу ministara и Предсједништву BiH (Предсједништво).

Iзвјештај је objavljen на internetskoj stranici Уреда за reviziju и пропраћен је саопћењем за медије. У нarednoj tabeli prezentovани су подаци о препорукама из извјештаја који је предмет текућег праћења.

Tabela 2: Pregled broja datih preporuka u izvještaju revizije učinka „Upravljanje grantovima u institucijama Bosne i Hercegovine“

Naziv izvještaja	Ukupan broj preporuka	Ukupan broj preporuka institucijama	Ukupan broj preporuka Vijeću ministara
Upravljanje grantovima institucijama Bosne i Hercegovine	11	8	3

Izvor: Уред за reviziju

⁷ Ministarstvo civilnih poslova, Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa i Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice.

2. POSTUPANJE NADLEŽNIH INSTITUCIJA PO IZVJEŠTAJU

U ovom poglavlju predstavljene su aktivnosti nadležnih institucija, Parlamentarne skupštine i Vijeća ministara, po predmetnom izvještaju revizije učinka.

2.1. Parlamentarna skupština

Predstavnički dom i Dom naroda su razmatrali i usvojili izvještaj revizije učinka koji je predmet tekućeg praćenja. Prilikom usvajanja izvještaja, Parlamentarna skupština je usvojila i zaključke u kojima se traže povratne informacije o realizaciji preporuka revizije od nadležnih institucija. Navedenim se vrši dodatan pritisak na odgovorne institucije BiH da realizuju date preporuke revizije.

Usvajanjem izvještaja revizije učinka utvrđena je obaveza odgovornih institucija za realizaciju preporuka iz izvještaja revizije učinka.

Slika 1. Razmatranje izvještaja revizije učinka „Upravljanje grantovima u institucijama Bosne i Hercegovine“ na sjednicama Parlamentarne skupštine

**41. sjednica
Predstavničkog doma
od 18.01.2017. godine**

- Zaključak:**
- Predstavnički dom traži od Vijeća ministara, Ministarstva finansija i trezora i institucija obuhvaćenih izvještajem revizije učinka da u roku od šest mjeseci izvijeste Predstavnički dom o planiranim i preduzetim aktivnostima na realizaciji preporuka iz izvještaja te da o preduzetim aktivnostima upozna i Ured za reviziju.

**27. sjednica
Doma naroda
od 07.04.2017. godine.**

- Zaključak**
- 1. Dom naroda traži od Vijeća ministara, Ministarstva finansija i trezora i institucija BiH koje su obuhvaćene Izvještajem revizije učinka da u roku od šest mjeseci otklone sve uočene nepravilnosti i o tome izvijeste Dom, kao i o planiranim i preduzetim aktivnostima na realizovanju preporuka iz Izvještaja, te da o preduzetim aktivnostima upoznaju i Ured za reviziju.
- 2. Nalaže se institucijama BiH iz tačke 1. ovog zaključka da dostave informaciju u tabelarnom prikazu, tako da u njoj jasno naznače: naziv preporuke iz izvještaja, planirane odnosno preduzete aktivnosti na realizaciji preporuke, nosioce aktivnosti, rokove za realizaciju i stepen realizacije (realizovano, djelimično realizovano, realizacija u toku, nije realizovano - u tom slučaju potrebno je navesti jasne razloge zbog kojih preporuka nije realizovana)."

Izvor: Ured za reviziju na osnovu zapisnika sa sjednica domova Parlamentarne skupštine

2.2. Vijeće ministara

U narednoj tabeli prikazano je vrijeme razmatranja izvještaja od strane Vijeća ministara.

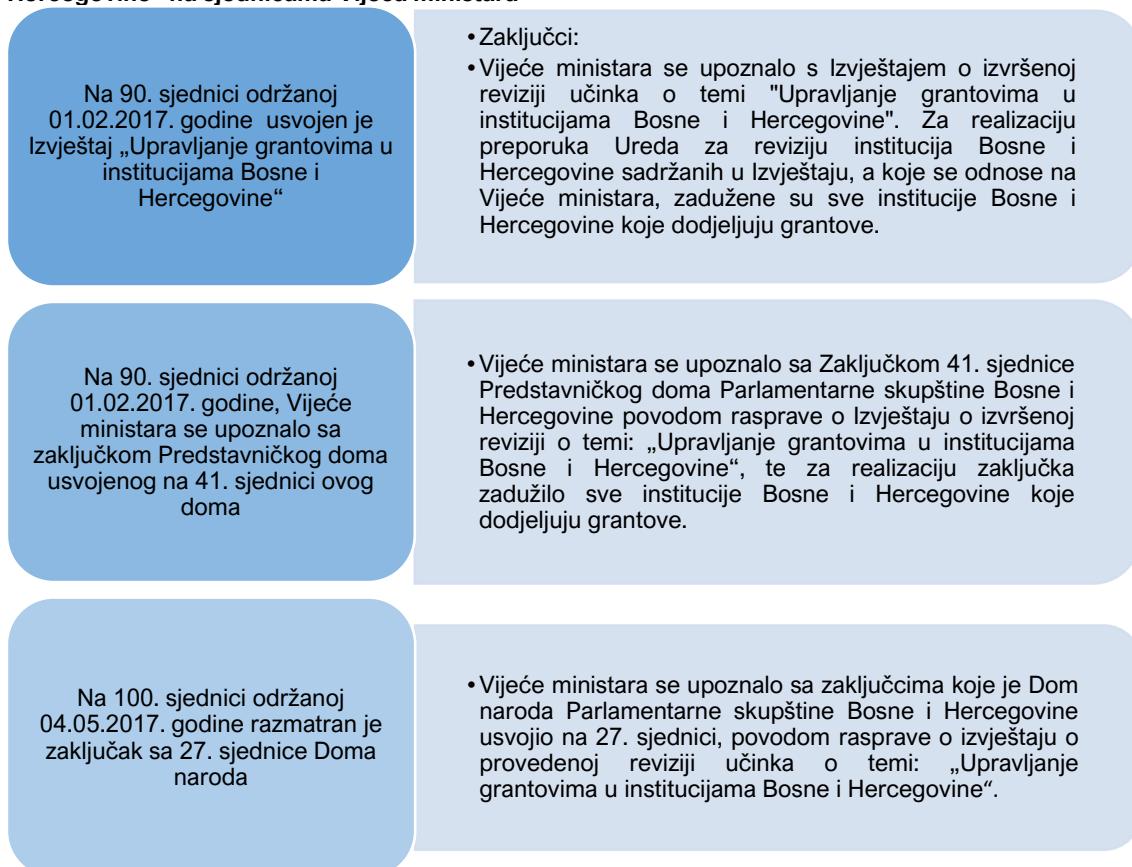
Tabela 3: Pregled datuma razmatranja izvještaja revizije učinka „Upravljanje grantovima u institucijama Bosne i Hercegovine“ i zaključaka Parlamentarne skupštine u Vijeću ministara

Naziv izvještaja	Izvještaj	Datum razmatranja	
		Sjednica Vijeća ministara po zaključcima Predstavničkog doma	Sjednica Vijeća ministara po zaključcima Doma naroda
Upravljanje grantovima u institucijama Bosne i Hercegovine	90. sjednica od 01.02.2017.	90. sjednica od 01.02.2017.	100. sjednica od 04.05.2017.

Izvor: Ured za reviziju, saopćenja sa sjednica Vijeća ministara

Vijeće ministara je, razmatrajući izvještaj revizije učinka „Upravljanje grantovima u institucijama Bosne i Hercegovine“ i zaključke domova Parlamentarne skupštine, donijelo određene zaključke.

Slika 2. Razmatranje izvještaja revizije učinka „Upravljanje grantovima u institucijama Bosne i Hercegovine“ na sjednicama Vijeća ministara

Izvor: Ured za reviziju, na osnovu zaključaka Vijeća ministara

3. PREDUZETE AKTIVNOSTI INSTITUCIJA NA REALIZACIJI PREPORUKA PO IZVJEŠTAJU

3.1. Ocjena realizacije preporuka – aktivnosti institucija na realizaciji preporuka

Preporuke za Vijeće ministara:

Preporuka 1.

Preporučuje se Vijeću ministara da unaprijedi planiranje grantova.	
STEPEN REALIZACIJE:	POČETNE AKTIVNOSTI

Analizom srednjoročnih programa rada institucija BiH iz uzorka za period 2020-2022. godine i Srednjoročnog programa rada Vijeća ministara BiH 2020-2022. godine uočen je napredak u definisanju pokazatelja rezultata i jedinica mjerjenja u odnosu na planove 2016-2018. godinu koji su bili predmet izvještaja iz 2016. godine. Ciljne vrijednosti su definisane kao broj ili procenat, a ne opisno kao što je bio slučaj u 2016. godini. To će olakšati praćenje provođenja mjera institucijama BiH, ali i preduzimanje korektivnih radnji. Također, uočeno je da u Srednjoročnom programu rada Vijeća ministara 2020-2022. godine nisu navedeni projekti koji podržavaju definisane programe, a samim tim i ciljeve, za razliku od srednjoročnih programa rada institucija BiH iz uzorka koji u sebi sadrže i projekte. Cilj je i dalje da se kroz srednjoročne planove osiguraju jasni ciljevi koji se žele postići finansiranjem putem grantova, jasni i mjerljivi pokazatelji za praćenje rezultata koji doprinose ostvarenju tih ciljeva i precizne izvore verifikacije za iste.

Preporuka 2.

Preporučuje se Vijeću ministara da uspostavi sistem kojim bi se osigurao jednak i transparentan pristup sredstvima granta i jednako postupanje.	
STEPEN REALIZACIJE:	POČETNE AKTIVNOSTI

Vijeće ministara je na 8. sjednici održanoj 11.06.2020. godine donijelo Odluku o usvajanju Strategije Razvoja sistema unutrašnjih finansijskih kontrola u institucijama BiH za period 2020-2025. godine. Temeljem usvojene Strategije i Akcionog plana, Centralna harmonizacijska jedinica Ministarstva finansija i trezora BiH donijela je Operativni godišnji akcioni plan za 2020. godinu za provođenje Strategije. Jedna od aktivnosti koja je predviđena za realizaciju u 2020. godini je „Izrada kriterija za dodjelu grantova utemeljenih na jasnim ciljevima i planiranim učincima“ za koju su određene odgovorne institucije: Ministarstvo civilnih poslova, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice, Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa, u saradnji sa Ministarstvom finansija i trezora. Ministarstvo finansija i trezora je u februaru 2021. godine odgovornim

institucijama dostavilo Inicijativu za izradu kriterija za dodjelu tekućih grantova i transfera. U toj inicijativi date su smjernice za izradu kriterija za dodjelu tekućih grantova i transfera. Ovu aktivnost institucije planiraju da realizuju u 2021. godini

Nije utvrđena okvirna procedura dodjeljivanja grantova koja bi bila jedinstvena za sve institucije i regulisala sve segmente procesa od planiranja do evaluacije ostvarenja ciljeva.

Procedure dodjele se i dalje razlikuju i u segmentu koji se odnosi na uređenost postupka dodjele kreiranjem obrazaca za prijavu, prava aplikanata u toku i nakon postupka dodjele, način evaluacije prijava i sl.

Propisani postupci dodjele grantova se i dalje razlikuju po vrsti sa aspekta transparentnosti, od dodjele putem javnog poziva do dodjele samo na osnovu podnesenog zahtjeva. Iako ne postoji sistemski pristup uređenju oblasti dodjele grantova, pojedinačne institucije su svojim aktivnostima učinile ovaj postupak transparentnijim⁸.

Preporuka 3.

Preporučuje se Vijeću ministara da dodjelu grantova iz sredstava rezerve zasniva na transparentno utvrđenim kriterijima, isto koristi u iznimnim i hitnim slučajevima i osigura nadzor nad namjenskim utroškom sredstava.	
STEPEN REALIZACIJE:	NIJE REALIZOVANO

Iz budžetske rezerve odobrena su grant sredstva pojedincima i organizacijama u 2019. godini⁹ na osnovu pojedinačnih ugovora koje su sa korisnicima zaključili Ministarstvo civilnih poslova BiH i Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, bez prethodno javno objavljenog poziva kojim bi se jasno definisali kriteriji, rokovi i uslovi za dodjelu ovih sredstava. Ovo je naročito izraženo u 2019. godini kada, zbog privremenog finansiranja, nije bilo dodjele grantova putem javnih poziva. Također, i Godišnjim izvještajem revizije o izvršenju budžeta institucija BiH za 2019. godinu je evidentiran problem odobravanja grantova iz budžetske rezerve.

Preporuke za Ministarstvo finansija i trezora:

Preporuka 1.

Preporučuje se Ministarstvu finansija i trezora da preispita postojeće propise koji definišu grantove s ciljem osiguranja uslova za jasno i pouzdano evidentiranje izdataka za grantove.	
STEPEN REALIZACIJE:	DJELIMIČNO

⁸ Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa je unificiralo obrazac za prijave kao i za izvještavanje o utrošku dodijeljenih grant sredstava, što značajno olakšava aplikantima postupak popunjavanja, kao i način pravdanja utroška dodijeljenih sredstava. Također, u ovom Ministarstvu je u toku formiranje komisije koja će vršiti pregled i evaluaciju izvještaja o utrošku dodijeljenih grant sredstava.

⁹ Službeni glasnik BiH br. 28/19, 63/19, 77/19 i 86/19.

Na osnovu zaključka sa sastanka sa Ministarstvom finansija i trezora, Ministarstvo pravde je još u 2017. godini pokrenulo aktivnosti izmjene načina planiranja i evidentiranja izdataka za „Doprinos za osnovni godišnji budžet RESPA-e“. Obratili su se Ministarstvu vanjskih poslova BiH u kojem su pojasnili razlog potrebe izmjene načina planiranja i evidentiranja ovog izdatka. Utvrđeno je da postoji pravna osnova da Ministarstvo vanjskih poslova BiH, u okviru međunarodnih članarina, planira iznos potreban za uplatu članarine za RESPA-u. Na osnovu toga se izdaci za članarinu po Sporazumu o uspostavi „Regionalne škole za javnu upravu RESPA“ od 2019. godine planiraju u okviru članarina u međunarodnim organizacijama, umjesto u okviru budžeta Ministarstva pravde¹⁰.

Međutim, plaćanje troškova pritvorenika i zatvorenika Suda BiH po entitetskim zatvorskim ustanovama i dalje se vodi kao grant Ministarstva pravde. Ministarstvo finansija i trezora BiH i dalje tumači da se ova sredstva moraju posmatrati kao tekući grant iz razloga konsolidacije fiskalnih podataka na nivou BiH, a što je u suprotnosti sa važećim Pravilnikom o računovodstvu.

Preporuka 2.

Preporučuje se Ministarstvu finansija i trezora da posveti više pažnje prilikom planiranja budžeta s ciljem osiguravanja svih relevantnih podataka na osnovu kojih se odobrava traženi iznos sredstava.

STEPEN REALIZACIJE:

POČETNE AKTIVNOSTI

Ministarstvo finansija i trezora u Instrukciji broj 2 za dodjelu sredstava iz budžeta traži od institucija BiH, kod kojih se planiraju sredstva za kapitalne i tekuće grantove, da u okviru obrazloženja budžetskog zahtjeva obavezno navedu:

- pravna osnova po kojoj se dodjeljuju tekući i kapitalni grantovi,
- podatke na osnovu kojih je utvrđena visina tekućeg i kapitalnog granta,
- ciljeve i rezultate koji se postižu realizacijom tekućih i kapitalnih grantova.

Analizom budžetskih zahtjeva institucija iz uzorka utvrđeno je da i dalje institucije ne obrazlažu načine na koji su odredile iznos traženih sredstava. Također, kroz programske budžete nisu kod svih institucija iz uzorka utvrđeni jasni i mjerljivi ciljevi koji su usklađeni sa ciljevima iz planova institucija¹¹.

Primjećeno je poboljšanje u nivou podataka koji se navode u obrazloženjima budžeta, kada su grantovi u pitanju, u odnosu na period kada je rađena revizija¹². Međutim, i dalje ima institucija koje bez ikakvog obrazloženja navode samo iznose sredstava za grantove.¹³

¹⁰ Stepen realizacije ove preporuke mjerimo na osnovu ove dvije vrste granta jer su oni bili predmet revizije rađene 2016. godine.

¹¹ Od institucija iz uzorka jedino Ministarstvo civilnih poslova ima prikazanu vezu dodjeljivanja grantova sa ciljevima iz strateških dokumenata.

¹² Poboljšana su obrazloženja budžeta Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH i Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH.

¹³ Institut za nestale osobe BiH

Preporuka 3.

Preporučuje se Ministarstvu finansija i trezora da, u saradnji sa institucijama BiH, uspostavi jedinstvenu bazu podataka o korisnicima grantova ili mehanizam razmjene podataka o korisnicima grantova s ciljem izbjegavanja mogućnosti da isti korisnik za isti projekat dobije sredstva granta iz različitih institucija.

STEPEN REALIZACIJE:

POČETNE AKTIVNOSTI

U inicijativi¹⁴ za izradu kriterija za dodjelu tekućih grantova koju je Ministarstvo finansija i trezora poslalo Ministarstvu civilnih poslova, Ministarstvu vanjske trgovine i ekonomskih odnosa i Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice u februaru 2021. godine, date su smjernice za izradu kriterija za dodjelu tekućih grantova i transfera. Sugerisano je institucijama da se izrada kriterija za dodjelu tekućih grantova odnosi na trogodišnji period. Na ovaj način bi se izbjeglo propisivanje kriterija svake godine i time skratile procedure dodjele grantova. Pored toga, Ministarstvo finansija i trezora cjeni da bi se na taj način spriječila mogućnost duplog finansiranja istih projekata iz različitih izvora. Sugerisano je spomenutim ministarstvima da u što kraćem roku formiraju radne grupe za izradu kriterija za dodjelu tekućih grantova za period 2021-2023. godine te da utvrde rokove za realizaciju ovih aktivnosti kako bi Vijeće ministara moglo donijeti odluke o kriterijima do usvajanja Zakona o budžetu za 2021. godinu.

U vezi sa uspostavom jedinstvene baze podataka o korisnicima grantova, Ministarstvo finansija i trezora je obavijestilo da ista još uvijek nije uspostavljena, kako zbog specifične organizacije rada u uslovima pandemije koronavirusa, tako i zbog kompleksnosti same realizacije ove aktivnosti. U dopisu su naveli da ovu aktivnost, koja će doprinijeti unapređenju transparentnosti dodjele sredstava putem grantova, planiraju u narednom periodu.

Preporuke institucijama BiH:

Preporuka 1.

Preporučuje se institucijama da osiguraju, u maksimalnoj mjeri, transparentnost postupka s ciljem pružanja jednakog pristupa sredstvima granta za sve potencijalne zainteresovane korisnike.

STEPEN REALIZACIJE:

POČETNE AKTIVNOSTI

U godišnjim izvještajima revizije o izvršenju budžeta za 2018. i 2019. godinu primijećeno je nelagovremeno objavljivanje poziva za dodjelu grantova, kašnjenje sa dodjelom grantova ili dodjela grantova nakon isteka godine ili roka definisanog ugovorom o dodjeli sredstava. Navedeno za posljedicu ima da su izvještavanja o utrošku sredstava od strane pojedinih korisnika vršena nakon isteka roka definisanog ugovorom o dodjeli grant sredstava. Ta praksa je evidentirana i u 2020. godini gdje su javni pozivi objavljivani krajem godine i sredstva su bila na raspolaganju početkom 2021. godine.

¹⁴ Inicijativa Ministarstva finansija i trezora za izradu kriterija za dodjelu tekućih grantova i transfera od 25.02.2021. godine dostavljena Ministarstvu civilnih poslova, Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice i Ministarstvu vanjske trgovine i ekonomskih odnosa.

Analizom dodijeljenih grantova za 2020. godinu uočena je retroaktivna dodjela sredstava nakon održavanja manifestacija, što je u suprotnosti sa jednim od općih principa koji važe za finansiranje projekata, a to je neretroaktivnost.¹⁵ To znači da bespovratna sredstva iz budžeta koja su dio grant ugovora smiju pokriti samo troškove nastale nakon potpisivanja grant ugovora. Pored toga, utvrđeni su slučajevi da su dodjeljivana sredstva za manifestacije koje su zbog pandemije koronavirusa otkazane.¹⁶

Primjećeno je da još uvijek postoje slučajevi gdje nisu precizno definisani načini dokazivanja ispunjavanja uslova za učešće na javnom pozivu za dodjelu grant sredstava.¹⁷ Međutim, neke institucije su unaprijedile transparentnost dodjeljivanja grantova tako što su kreirale unificirane obrasce kako za prijave tako i za izvještavanje.¹⁸ Također, kod nekih institucija su unaprijeđeni kriteriji koji se vrednuju za ocjenjivanje podnesenih projekata i dodjelu sredstava.¹⁹

Preporuka 2.

Preporučuje se institucijama da unaprijede proces planiranja grantova.

STEPEN REALIZACIJE:	DJELIMIČNO

Planovi rada većine institucija za 2020. godinu ne sadrže ciljeve koji se žele ostvariti dodjeljivanjem grantova, aktivnosti dodjeljivanja grantova, pokazatelje rezultata i izvore verifikacije. Planiranje grantova vršeno je prema osnovnim propisima kojima se uređuje planiranje rada u institucijama BiH. Za većinu institucija osnova za planiranje i dodjelu grantova su zakonima utvrđene nadležnosti i donesene strategije za određenu oblast.

Kod rijetkih institucija planski dokumenti sadrže opisane pokazatelje rezultata koji su jasni i mjerljivi²⁰. Također, jedinice mjere i ciljna vrijednost su mjerljive kod nekoliko institucija²¹.

Analizom srednjoročnih programa rada institucija BiH iz uzorka za period 2020-2022. godine i Srednjoročnog programa rada Vijeća ministara 2020-2022. godine uočen je napredak u definisanju pokazatelja rezultata i jedinica mjerjenja u odnosu na planove za 2016-2018. godinu, a što je bio predmet izvještaja iz 2016. godine. Međutim, uočeno je da u Srednjoročnom programu rada Vijeća ministara 2020-2022. godina nisu navedeni projekti koji podržavaju definisane programe, a samim tim i ciljeve za razliku od srednjoročnih programa rada institucija BiH iz uzorka koji u sebi sadrže i projekte.

¹⁵ Grant sufinansiranje projekata institucija kulture

¹⁶ Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa je u 2020. godini dodjeljivalo sredstva za sajmove koji su otkazani zbog koronavirusa, međutim u Poglavlju IV Javnog poziva za podršku sajamskim i drugim manifestacijama i aktivnostima u zemlji u Bosni i Hercegovini za 2020. godinu, propisano je da subjekti koji su preduzeli pripremne i organizacione planske aktivnosti za realizaciju sajamskih i drugih manifestacija i aktivnosti tokom 2020. godine, te je ista morala biti otkazana uslijed restriktivnih mjera donesenih od strane nadležnih kriznih štabova radi sprečavanja širenja pandemije COVID-19, su bili dužni pored izjave o namjenskom utrošku sredstava dostaviti i vjerodostojnu finansijsku i drugu dokumentaciju kojom će potkrijepiti svoj zahtjev za pomoć u pokriću troškova nastalih tokom pripremnih aktivnosti za organizaciju i realizaciju otkazanih sajamskih i drugih manifestacija i aktivnosti.

¹⁷ Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa, izvještaji finansijske revizije za 2017. i 2018. godinu.

¹⁸ Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa je unificiralo obrasce. U periodu kada je rađena revizija ti obrasci nisu bili unificirani.

¹⁹ Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa je u odnosu na 2016. godinu dodatno razradilo kriterije za vrednovanje projekata.

²⁰ Visoko sudska i tužilačko vijeće BiH i Ministarstvo civilnih poslova

²¹ Visoko sudska i tužilačko vijeće BiH i Ministarstvo civilnih poslova

Preporuka 3.

Institucije trebaju stvoriti uslove kojima se raspodjela ograničenih sredstava za grantove po korisnicima zasniva na evaluacijama koje u velikoj mjeri procjenjuju da se za dodijeljena sredstva mogu realizovati aktivnosti, postići određeni rezultati i ostvariti zacrtani ciljevi.

STEPEN REALIZACIJE:

POČETNE AKTIVNOSTI

Dodjela grantova još uvijek nije uspostavljena na način koji osigurava jednaku transparentnost i postupanje, kao ni pretpostavke za ostvarenje rezultata i ciljeva. Analizom procesa dodjele grantova u 2020. godini kod institucija iz uzorka, utvrđeno je da dodijeljena sredstva po korisnicima ne osiguravaju zaokruživanje finansijske konstrukcije korisnika na osnovu koje je predložen projekat bez obzira koliko visoko je ocijenjen doprinos ciljevima, relevantnost, izvodljivost i održivost samog projekta.

Rijetki su korisnici koji su dobili sredstva koja su tražili, bez obzira kako je projekat ocijenjen od strane komisije²². I dalje nije propisan način na koji je vršen raspored sredstava po korisnicima. Korisnici sa najvećim brojem bodova su dobili najveće iznose, korisnici sa istim brojem bodova iste iznose, ali nije jasno na osnovu čega su utvrđeni ti iznosi.²³

U cilju efikasnijeg procesa i pravilnijeg odabira krajnjih korisnika grant sredstava, kod nekih institucija iz uzorka su utvrđena ograničenja za iznos dodijeljenih grant sredstava i najmanji novčani iznos koji se može dodijeliti.²⁴

Također, i u Izvještaju o obavljenoj finansijskoj reviziji Ministarstva civilnih poslova BiH za 2018. godinu evidentiran je problem u vezi s procedurama dodjele i korištenja sredstava grantova.

Preporuka 4.

Preporučuje se institucijama da dodjelu sredstava grantova zasnivaju na jasnim i mjerljivim uslovima, kriterijima i pojednostavljenim postupcima.

STEPEN REALIZACIJE:

DJELIMIČNO

Analizom dokumentacije institucija iz uzorka ustanovljeno je da su neke institucije unaprijedile postupak dodjele grant sredstava, tako što su kreirale unificirane obrasce kako za prijave tako i za izvještavanje.²⁵ Također, kod nekih institucija su unaprijeđeni kriteriji koji se vrednuju za ocjenjivanje podnesenih projekata i dodjelu sredstava,²⁶ ali još uvijek nisu za sve uslove precizno definisani načini dokazivanja ispunjenja uslova za učešće u dodjeli grant sredstava. Zatim, uvedeno je ocjenjivanje prijava organizatora manifestacija te su komisije za razmatranje zahtjeva za dodjelu grant sredstava proširene predstavnicima drugih institucija BiH. Međutim, još uvijek nije jasno preciziran način

²² Grant Ministarstva civilnih poslova za sufinansiranje sportskih manifestacija za 2020. godinu.

²³ Grant Ministarstva civilnih poslova za sufinansiranje sportskih manifestacija za 2020. godinu

²⁴ Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa

²⁵ Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa je unificiralo obrasce. U periodu kada je rađena revizija ti obrasci nisu bili unificirani.

²⁶ Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa je u odnosu na 2016. godinu dodatno razradilo kriterije za vrednovanje projekata.

dokazivanja međunarodnog karaktera manifestacija. Kriteriji i dalje kod nekih institucija iz uzorka²⁷ nisu u potpunosti mjerljivi i ostavljaju prostor za subjektivnu procjenu članova komisije za evaluaciju projekata.

Da postoji potreba da se propisani kriteriji za vrednovanje projekata detaljnije i preciznije definišu, posebno u dijelu u kome su obrađeni "administrativni i finansijski kapaciteti podnosioca prijave" govore i izvještaji finansijske revizije²⁸.

Nadalje, kako bi se na što objektivniji način moglo izvršiti vrednovanje projekta, neophodno je osigurati kvalitetnije praćenje realizacije završenih aktivnosti, a to bi ujedno omogućilo dobijanje podataka koji bi mogli doprinijeti boljem planiranju aktivnosti i potrebnih finansijskih sredstava za naredni period, a sve u cilju poboljšanja stanja u ovom segmentu.²⁹

Preporuka 5.

Preporučuje se institucijama da unaprijede praćenje, kontrolu, analize i izvještavanje o namjenskom utrošku grantova, postignutim rezultatima i ciljevima.	
STEPEN REALIZACIJE:	DJELIMIČNO

Neke institucije iz uzorka su unaprijedile izvještavanje o namjenskom trošku grantova³⁰.

Uputstvom o internoj proceduri kontrole realizacije odobrenih projekata po grantovima u oblasti kulture i nauke od 2018. godine je u Ministarstvu civilnih poslova uređena procedura kontrole realizacije odobrenih projekata po grantovima u ovoj oblasti. Komisiju za finansijsku kontrolu izvještaja imenuje ministar civilnih poslova. Članovi komisije ne mogu biti osobe koje su učestvovale u radu komisije za evaluaciju projekta. Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa je unaprijedilo izvještavanje tako što je propisalo obrazac izvještaja o namjenskom utrošku dodijeljenih sredstava.

Međutim, nisu rađene suštinske analize i monitoring dostavljenih izvještaja o realizaciji sredstava određenih grantova u cilju prikupljanja neophodnih podataka za sagledavanje stanja u konkretnoj oblasti kako bi se iznašla što bolja rješenja. S obzirom na to da takva analiza ne postoji, ne može se dati odgovor na pitanje da li su i u kojoj mjeri postignuti određeni strateški ciljevi za koje su dodjeljivana sredstva granta. Takve analize su neophodne za usmjeravanje narednih aktivnosti dodjele grantova i donošenja odluka o usmjeravanju sredstava granta na postizanje određenih ciljeva.

²⁷ Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH, Ministarstvo civilnih poslova BiH, Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH jer jedino ove institucije objavljaju javne pozive za aplikante.

²⁸ Izvještaj o obavljenoj finansijskoj reviziji Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice za 2018. godinu

²⁹ Ibid

³⁰ Institut za nestale osobe BiH u 2017. godini počeo da primjenjuje obrasce o namjenskom utrošku sredstava, Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa.

3.2. Trenutno stanje u revidiranoj oblasti

Institucije su unaprijedile sistem praćenja i kontrole namjenskog utroška sredstava. Neke su unificirale obrasce izvještavanja, neke su uvele praksu da se u komisijama za evaluaciju izvještaja imenuju članovi iz drugih institucija. Sve ove aktivnosti povećavaju transparentnost postupka dodjele grantova.

Međutim, nisu rađene suštinske analize i monitoring dostavljenih izvještaja o realizaciji sredstava određenih grantova u cilju prikupljanja neophodnih podataka za sagledavanje stanja u konkretnoj oblasti kako bi se iznašla što bolja rješenja.

Iako je uočen napredak u odnosu na 2016. godinu u planiranju ciljeva i aktivnosti za dodjelu grantova, i dalje su utvrđeni nedostaci kod pokazatelja rezultata. Planiranju i dalje ne prethode jasno definisani ciljevi koji se žele postići, aktivnosti kojima će se ti ciljevi postići, niti jasni i mjerljivi pokazatelji rezultata.

Stanje je nepromijenjeno u postupcima dodjele grantova. Postupci se i dalje razlikuju po vrsti sa aspekta transparentnosti, od dodjele putem javnog poziva do dodjele samo na osnovu podnesenog zahtjeva. Prisutna je retroaktivna dodjela sredstava nakon održavanja manifestacija, što je u suprotnosti sa jednim od općih principa koji važe za finansiranje projekata, a to je neretroaktivnost. Dodjela grant sredstava iz tekuće rezerve je i dalje bez prethodno javno objavljenog poziva kojim bi se jasno definisali kriteriji, rokovi i uslovi za dodjelu ovih sredstava.

Iako su preduzimane određene aktivnosti na unapređenju, još uvijek ima prostora za sistemsko uređenje procesa dodjele grant sredstava, a tome će sigurno doprinijeti rad na realizaciji datih preporuka koje još uvijek nisu realizovane.

Tim revizije učinka:

Dragana Božović, v.r.

revizor učinka-vodja tima

Radivoje Jeremić, v.r.

Rukovodilac Odjela za kontrolu
kvaliteta, metodologiju i planiranje
revizije učinka

Milan Milović, v.r.

revizor učinka

PRILOZI

Prilog 1.

Slika broj 3. Pregled izvještaja revizije učinka koji su do sada bili predmetom praćenja realizacije preporuka

2010. godine - Prvi izvještaj praćenja
• Proces zapošljavanja državnih službenika u institucijama BiH
2014. godine - Drugi izvještaj praćenja
• Nabavka računarske opreme u institucijama BiH • Upravljanje troškovima zakupa za rad i smještaj institucija BiH • Stambeno zbrinjavanje povratnika • Višegodišnja kapitalna ulaganja institucija BiH • Upravljanje voznim parkom u institucijama BiH • Upravljanje zasnovano na rezultatima kroz planove i izvještaje institucija Vijeća ministara
2016. godine - Treći izvještaj praćenja
• Rad komisija institucija BiH • Uslovi za efikasnu i efektivnu kontrolu PDV-a i prisilnu naplatu duga • Upravljanje robom oduzetom u carinskim postupcima • Efikasnost FIPA-e u privlačenju stranih investicija u BiH • Rezultati reforme javne uprave • Pretpostavke za efikasan rad Agencije za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije • Telekomunikaciona rješenja u institucijama BiH • Upravljanje ugovorima o djelu i ugovorima o privremenim i povremenim poslovima
2017. godine - Četvrti izvještaj praćenja
• Izdaci za sudske sporove • Kontrola zračnog prometa BiH
2018. godine - Peti izvještaj praćenja
• Raspodjela i korištenje sredstava tekuće rezerve • Smještaj aktivnih vojnih lica u Ministarstvu odbrane
2019. godine - Šesti izvještaj praćenja
• Energetska efikasnost u institucijama BiH • Uspostava javnih internih finansijskih kontrola PIFC-a u institucijama BiH
2020. godine - Sedmi izvještaj praćenja
• Transparentnost rada institucija Bosne i Hercegovine • Efikasnost sistema deminiranja u Bosni i Hercegovini

Izvor: Ured za reviziju

KONTAKT

Ured za reviziju institucija Bosne i Hercegovine
Tešanjska 24a/29
71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina

T: + 387 33 275 400
F: + 387 33 275 401
E: saibih@revizija.gov.ba
W: www.revizija.gov.ba
 @UredzaReviziju